

Jouko Kempainen

Kuva: Olavi Kempainen. Juupajoki 7.10.2001.

Kuukkelihavainnot Etelä-Suomessa 1990–2001

Tämän selvityksen tavoitteena on koota yhteen Etelä-Suomesta kerätyt kuukkelihavainnot ja laatia niihin pohjautuvat havaintokartat. Lisäksi tehdään yhteenvetoja kunnittaisista havainnoista ja arvioidaan lajin esiintymistä Etelä-Suomessa. Ajallisesti selvitys kattaa vuodet 1990–2001 ja on jatkoa aiemmalle kuukkeliselvitykselle (Kempainen ja Kempainen 1991). Selvitysalueen pohjoisraja on hieman Vaasan ja Kuopion yläpuolella ja itäraja Liperistä Parikkalaan.

Aineiston kerääminen ja käsittely

Havainnot on kerätty käymällä läpi vuosina 1991–2001 seuraavat lintulehdet (suluissa julkaisusta myöhemmin käytetty nimi-lyhenne ja viimeinen tarkastettu numero): Corvus (1/01), Hippiäinen (Hip, 1/01), Kanta-Hämeen Linnut (Khl, 1/00), Keski-Suomen Linnut (82), Lintukymi (Lk, 1/01), Linnut (4/01), Lintuviesti (Lv, 1/01), Lounais-Hämeen Linnut (1/99), Oriolus (Ori, 1/00), Ornis Karelica (Ok, 1/00), Päijät-Hämeen Linnut (Phl, 2/01), Satakunnan Linnut (1/01), Siipipeili (1/00), Siipirikko (Sr, 3/01), Siivekäs (2/99), Suomenselän Linnut (Ssl, 4/01), Tringa (3/01) ja Ukuli (1/01). 15.2.2002 mennessä ilmestyneet lehdet on tarkastettu.

Lisäksi on otettu talteen seuraavilla lintutieteellisten yhdistysten sähköpostilistoilla 1.1.2002 mennessä julkaistut kuukkelihavainnot: Kaakkuriverkko (Keski-Suomi), Kuikkaverkko (Pohjois-Savo), Lintuverkko (valtakunnallinen), PILY-lista (Pirkanmaa) ja ssly-lista (Suomenselkä). Rengastus- ja rengaskontrollitiedot vuosilta 1990–1999 ovat yhtenä tietolähteenä. Paljon havaintotietoja saatiin paikallisyhdistysten kuukkelituntijoilta ja kuukkeleita seuraavilta lintuharrastajilta.

Saadut havaintotiedot käsiteltiin, siirrettiin kortisto-ohjelmaan ja lajiteltiin sen avulla kunta-, paikka- ja aikajärjestykseen. Havaintopaikkojen sijainnit selvitettiin GT- ja peruskarttojen avulla sekä havainnoitsijoilta kyselemällä. Havaintotiedoissa olevat päällekkäisyydet on poistettu.

Havaintotietojen perusteella on laadittu kaksi havaintopistekarttaa, kuvat 1 ja 2. Kuvassa 1 ovat havainnot vuosilta 1990–1997 ja kuvassa 2 vuosilta 1998–2001. Kummassakin kuvassa havainnot on jaettu ajallisesti kahteen jaksoon ja havaitun yksilömäärän perusteella kolmeen luokkaan, jotka ilmenevät kuvien merkintöjen selityksistä.

Lähellä toisiaan (alle 5 km) olevat havainnot on esitetty

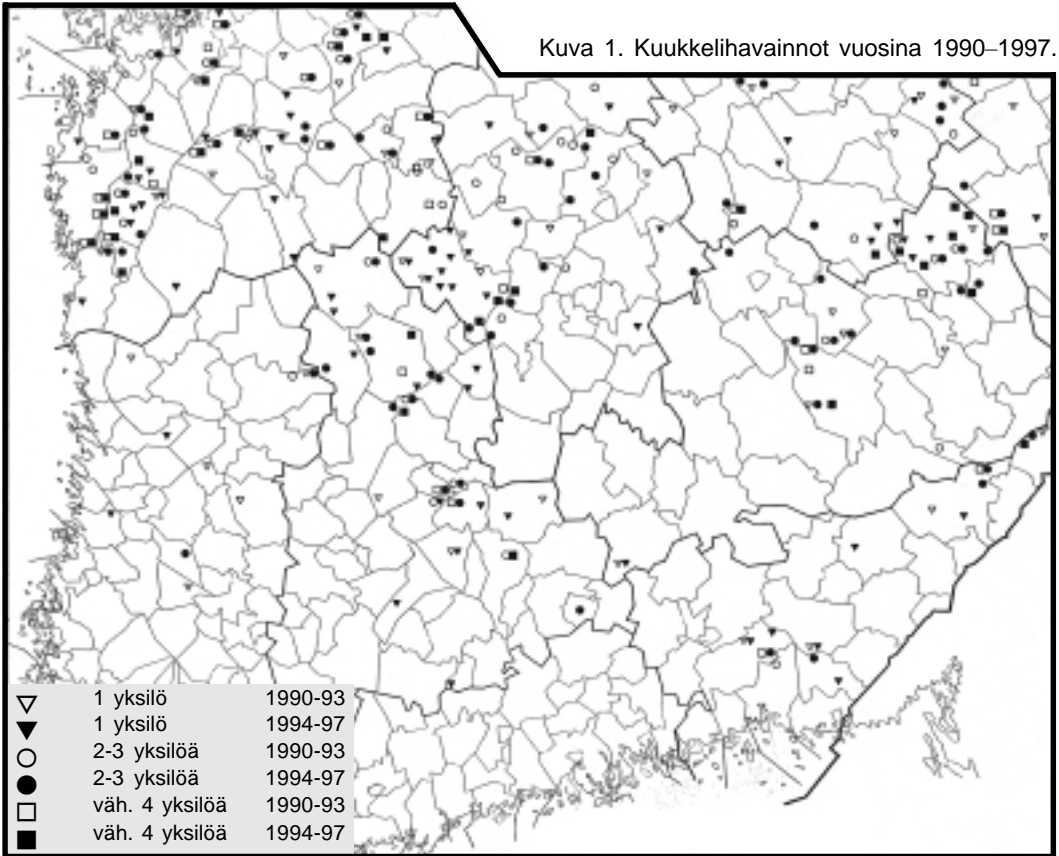
”summattuna” yhdellä merkinällä. Jos samasta paikasta on useita havaintoja, niin huomioon on otettu vain suurin aikajakson aikana havaittu yksilömäärä.

Yli 2–3 kilometrin päässä toisistaan havaitut linnut on katsottu eri linnuiksi, ellei tarkempaa tietoa ole ollut. Kuukkelin reviirin laajuus on tutkimusten mukaan 2–4 neliökilometriä (Lil-landt 2000). Havainnot, joiden yksilömäärä ei ole tiedossa, on tulkittu yhden yksilön havainnoiksi. Pesä- tai poikuehavainto vastaa vähintään neljän yksilön havaintoa.

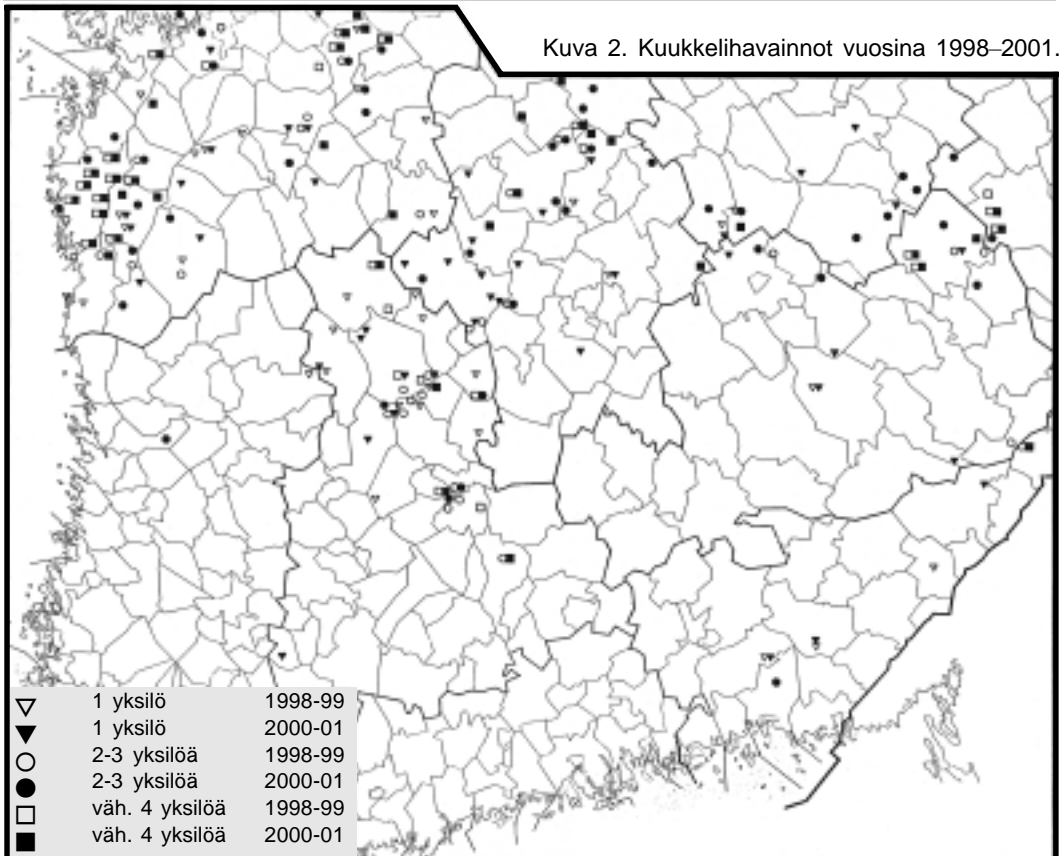
Kuvassa 3 on kuntakohtaiset arviot nykyisistä yksilömääristä sekä kuntakohtaiset viimeiset havaintovuodet. Määräarviot perustuvat pelkästään saatuihin havaintoihin ilman minkäänlaisia yleistyksiä. Tämän vuoksi ne ovat arvioituja vähimmäisyksilömääriä. Monessa kunnassa todellinen yksilömäärä on suurempi, koska havainnointi on puutteellista.

Määräarvioissa pääpaino on 2–4 viimeisen vuoden havainnoilla. Jos vanhempia havaintoja on kunnassa ollut paljon runsammin, se on vaikuttanut jonkin verran arvioon. Kuvassa 3 on tietoja vain niissä kunnissa, joissa on tehty kuukkelihavaintoja selvitysaikana.

Kuva 1. Kuukkelihavainnot vuosina 1990–1997.

Kuva 2. Kuukkelihavainnot vuosina 1998–2001.

Havainnot kunnittain

Seuraavassa on kuntakohtaisesti tietoja havainnoista painottuen uusimpiin ja eteläisimpiin havaintoihin. Tietoja on myös muutamista selvitys-

alueen pohjoispuolisista lähikunnista. Suupohjan kuukkelitilannetta on esitelty tarkemmin tässä lehdessä Lillandt (2002) ja Nousiainen (2002).

Anjalankoskella Haapalan seudulla tavattiin 1990-luvun alkuvuosina enimmillään 5 kuukkelia ja vielä 1995 2 lintua (Lk). Sen jälkeen paikalla on ollut vain 1 kuukkelia, joka nähtiin viimeksi lokakuussa 2001 (Grönlund). **Eurajoen** Tokinmaalla havaittiin 15.9.1994 1 lintu (Hurme).

Evijärveltä on useita uusia (2000–2001) havaintoja, joista osa selvitysalueen pohjoispuolelta (Rajakallio, Tuomisto, Ssl).

Hattulan Takajärveltä on havainto 1 linnusta 15.12.1996 (Khl).

Hauhon Rukkoilassa oleskeli 1 kuukkelia syksystä 1990 lähtien yli neljän vuoden ajan (Khl).

Heinolan maalaiskunnan Kalliojärvellä viihtyi yksinäinen lintu useita vuosia 1991–1997 (Phl).

Heinävedellä on kuukkeleita havaittu useissa paikoissa viime vuosinakin. Vuosien 2000–2001 havaintopaikkoja ovat Jurvanlahti, Koivumäki, Kuittua, Lampu, Malkkila, Sappu, Särkelä, Säynetkoski ja Vihtari. Lampussa havaittiin vuonna 2000 7 yksilöä ja Malkkila joulukuussa 2001 8 yksilöä (Prättälä).

Ikaalisten havainnot ovat kunnan koilliskulmasta Seitsemisen seuduilta. Housulammilla on 1990-luvun alkuvuosina tavattu 2 lintua ja Seitsemisen Multiharjulla syksyllä 1997 2 yksilöä. Muilla kerroilla on havaittu vain 1 lintu. Tuorein havainto on Seitsemisharjulta keväältä 1999 (Mäkelä 2000, Lv).

Ilmajoen havainnoista suurin osa on Huissinkylän pohjois- ja itäpuolisilta metsäalueilta (Ssl). Viime vuosina on tehty havaintoja vain yhdestä yksilöstä.

Isojoelta on kaksi uutta havaintoa: Hanhikeidas syksyllä 2001 2 lintua (Lillandt) ja Kivikangas heinäkuussa 2001 1 lintu (Taivalmäki).

Joroisista on useita havaintoja 1990–1996, mutta vain kaksi uudempaa: Ahvenisensalo kevättalvi 2001 2 yksilöä (Hiltunen) ja Häyrysenkangas syksy 2001 1 yksilö (Laakso).

Joutsenon Myllymäellä on tavattu 1 lintu marraskuussa 1999 (Ok).

Jurvassa Närvijoen eteläpuolisella metsäalueella on pesivä kanta (2001 14 yksilöä, Lillandt).

Juukan Kuusvaarassa on 1995 tavattu 9 kuukkelia (Koskinen). Talvella 1997 havaittiin kunnassa 7 lintua (Sr). Viime vuosina (1998–2001) ei havaintoja ole tullut.

Juupajoen Korkeakoskella tavattiin vuonna 2000 vakituisesti 3 kuukkelia ja keväällä 2001 löytyi pesä, jossa oli 3 poikasta. Syksyllä 2001 ruokinnalla oleskeli 4–5 lintua eli em. poikue emoineen (Laamanen ym.). Lisäksi Hyytiälässä on tavattu 10.9.1998 2 yksilöä (Lv) ja Lylyssä syksyllä 1997 3 yksilöä (Mäkelä 2000).

Juvalta on useita havaintoja vuoteen 1997 asti, mm. Maivala syksy 1996 4 yksilöä ja Narila 27.10.1993 6

yksilöä (Ori). Tuoreempia havaintoja on vain Parkasesta, missä on havaittu kuukkeleita viimeksi vuonna 2000 (Kilki).

Jämsän Kuoreveden Koukkuvuorella havaittiin poikue toukokuussa 1999 (Mäkelä 2000). Marraskuussa 2000 paikalla tavattiin 2 lintua.

Kangasalta on kaksi havaintoa yhdestä linnusta: Kuohenmaa 1992 (Lv) ja Savo 13.12.1998 (Mäkelä).

Kannonkosken Näremäellä on kuukkeleita ollut vakituisesti viime vuosina. Syksyllä 2001 paikalla oli 4 lintua (Hakkari ym.).

Karijoelta on eniten havaintoja Iso-Penin–Luntin alueelta läheltä Teuvan rajaa (Lillandt).

Kauhajoen tuoreimmat havainnot ovat: Juonikylä 1999 3 yksilöä (Hip), Luhtakorpi 6.11.1999 1 yksilö (Hip), Järvikylä heinäkuu 2001 2 yksilöä (Taivalmäki) ja Sahankylä helmikuu 2001 (Hip).

Keuruulta on havaintoja useista paikoista, mm. Raiskin vanhalta kuukkelialueelta (2000 2 yksilöä ja syksyllä 2001 1 yksilö, Ssl). Vuosien 2000–2001 havaintopaikkoja ovat Raiskin lisäksi Asunta, Jukojärvi, Koivumäki, Kuusijärvi, Lempaatsuo, Roosinpohja ja Siipikangas. Useimmiten viime vuosina on havaittu vain yksi lintu.

Kiikoisten Kuorsumaanjärvellä havaittiin yksi lintu 24.10.1993 (Lampolahti).

Kivijärveltä on havaintoja vuosilta 1991–1994, mutta ei sen jälkeen (Ssl).

Kristiinankaupungissa on Långmarkenin–Bredmossenin alueella osittain Närpiön puolella pesivä kanta (2001 36 yksilöä, Lillandt). Erikoisen on havainto Ljusgrundin saaresta 17.5.1998 1 yksilö (Hip).

Kuhmalahden havainnot ovat Laipan metsäalueelta. Tuoreimmat ovat: Saunakangas lokakuu 1997 1 yksilö (Mäkelä 2000), Iso-Laippajärvi 17.11.1998 2 yksilöä (Mäkelä 2000) ja Elamonjärvi marraskuu 2000 2 yksilöä (Savolainen).

Kurun uusimmat havainnot ovat: Isoneva kesä 1998 1 yksilö (Mäkelä 2000), Seitsemisen Soljaset kesä 1998 1 yksilö (Mäkelä 2000) ja Seitsemisen Kovero 4.11.2001 1 yksilö (Könönen).

Köyliön Sikasuolla tavattiin lokakuussa 1997 2 lintua (Krusberg).

Lahden kaupungin Linnaistensuolta on havainto 2 kuukkelista joulukuussa 1994 (Phl).

Lammien seudun pohjoisosien metsäalueilla on kuukkeleita havaittu 1990–2001 lähes vuosittain. Poikuehavainto on alueella tehty vuosina 1993, 1997, 1999 ja 2001 (Pakkala).

Lappajärvellä on kunnan luoteis- ja pohjoisosien metsäalueilla pesivä kanta. Alueelta on runsaasti uusiakin (2000–2001) havaintoja, joista useimmat ovat 2–3 yksilön havaintoja (Alalantela, Rajakallio, Ssl). Virka-

vuorella on syksyllä 2001 oleksinut 6 kuukkelia ruokinalla (Rajakallio ym.).

Leppävuiran tuoreimmat havainnot ovat: Haapamäki 2000 3 yksilöä (Saukkonen), Pouhansaari maaliskuuta 2000 1 yksilö (Kanninen) ja Moninmäki 30.11.2001 2 yksilöä (Miettinen).

Liperin länsiosassa Leppälahden pohjoispuolisella metsäalueella on pesivä kuukkelikanta. Alueelta on paljon uusiakin (1999–2001) havaintoja useasta paikasta, mm. Haapovaarasta, Huistinvaarasta ja Mutkanvaarasta. Havainnot ovat useimmiten 2–3 linnusta (Rouhiainen). Myös hieman pohjoisempaa Korpivaaran ympäristöstä on havaintoja (Rouhiainen).

Luopioisissa on havaittu 5 kuukkelia Kynäröjärvellä syksyllä 1998 (Mäkelä 2000). Lisäksi on havaintoja Laipan metsäalueelta, joista uusimmat: Haukijärvi syksy 1998 2 yksilöä, Iso-Sorsamo syksy 1998 2 yksilöä ja Kailajärvi kevät 1999 2 yksilöä (Mäkelä 2000).

Luumäen eteläosasta Luotolan seudulta on yhden linnun havaintoja, joista uusimmat ovat: 8.11.1998, 1.1.2000, syksy 2000 ja syksy 2001. Kaksi viimeistä ovat Joutjärven itäpuolelta (Karhu).

Längelmäen Kalliojärvellä oleskeli yksi lintu talvella 1999 (Mäkelä 2000).

Miehikkälän havainnot ovat: Hurrta 23.10.1995 1 yksilö, Muurola 6.12.1995 1 yksilö ja Valkonen 3 yksilöä syksy 1995 (Lk).

Multialta on useita havaintoja. Uusimmat ovat: Peuru 20.12.2000 5 yksilöä (Ssl), Mäkipera 2000 (Ssl), Soutujoki 23.11.2001 1 yksilö (Högmander) ja Tarhapää 2.10.2001 2 yksilöä (Pihlainen).

Noormarkun Lassilassa on huhtikuussa 1997 havaittu 1 ja syksyllä 2000 2 yksilöä. (Tuomisto).

Närpiössä on vahva kuukkelikanta, joka ulottuu osittain Teuvan puolelle Perälän ja Horonkylän välisellä metsäalueella. Vuonna 2001 alueella havaittiin 75 kuukkelia (Lillandt). Muita esiintymisalueita ovat Nixmossenin–Norrskogenin alue (2001 13 yksilöä), Pirttikylän seutu (2001 19 yksilöä), Risnäsmossen (2001 10 yksilöä), Valsberg (2001 6 yksilöä) ja Ylimarkku (2001 8 yksilöä) (Lillandt).

Oriveden havainnot ovat kunnan pohjoisimmista osista Siikanevan eteläpuolelta. Vuonna 1995 havaittiin Lauttakulmassa 4 lintua (Mäkelä 2000). Sen jälkeen on kerralla havaittu vain 1–2 lintua. Uusimmat havainnot: Jouttjoki 17.10.1999 2 yksilöä, Lauttakulma 1998 2 yksilöä ja Ralakejärvi lokakuuta 1999 1 yksilö (Mäkelä 2000).

Otokummun uusin havainto on: Saunajärvi syksy 2001 2 yksilöä (Rouhiainen).

Padasjoelta on yhden linnun havainnot Virmailassa 31.8.1991 ja 15.3.1993 sekä Vesijaolla 30.6.1995 (Phi).

Parikkalan luoteisosassa havaittiin kesällä 2001 kuukkelipoikue. 1995–2000 on alueella vuosittain havaittu 1–5 lintua (Siitonen).

Pedersörestä on useita havaintoja eri paikoista myös viime vuosina (Pietarsaaren luonto ry.).

Petäjäveden Urrian seudulla on havaittu viime vuosi-

na vuosittain 1–3 lintua. Uusin havainto on syksyllä 2001 (Högmander, Ijäs). Yksi kuukkelia on havaittu Lahnajärvellä 6.7.2001 (Ijäs).

Pielavedeltä on useita havaintoja 1992–1996 (Sv, rengastustiedot), mutta vain yksi uudempi: Pajuskylä 26.2.2000 (Husso).

Pihtiputaalta on useita uusiakin (2000–2001) havaintoja, mm. Kärväskylä marraskuuta 2000 5 yksilöä (Ruotanen) ja Väljänneva marraskuuta 2001 5 yksilöä (Räihälä).

Punkaharjun Vuoriniemessä tavattiin 2 yksilöä marraskuussa 1999 (Siitonen).

Pälkäneen havainnot ovat kunnan itäisimmästä Laipan metsäalueeseen kuuluvasta osasta. Tuorein havainto ja ainoa vuoden 1996 jälkeen on Iso-Laippajärveltä: 9.1.2000 3 yksilöä (Syrjänen).

Rautalammin uusimmat havainnot ovat: Konnekoski helmikuuta 2000 2 yksilöä (Karhu) ja Ahveninen 2001 1 yksilö (Saukkonen).

Riihimäen Hirvijärveltä löydettiin yksi lintu 23.6.1997 (Khl).

Ruokolahdelta on havaintoja 1991–1996, mutta vain yksi uudempi: Torsanpää 6.12.2001 1 yksilö (Siitonen). Vanhemmat havainnot ovat 1–2 linnusta paitsi Tornimäellä 25.6.1991, jolloin havaittiin 6–7 yks. (Ok).

Ruoveden Jäminkipohjassa tavattiin kuukkelieita vuosittain 3–6 yksilöä syksyyn 1999 asti, minkä jälkeen havainnot loppuivat (Mäkelä 2000). Keväällä 2001 saatiin alueelta varmistamatonta havainto. Toinen vakio-paikka oli Loukkukangas, mistä viimeinen havainto on yhdestä linnusta maaliskuulta 2000 (Laamanen 2001). Muut tuoreet havainnot Ruovedeltä: Helvetinjärvi syksy 2001 1 yksilö (Mäkelä), Isonahonmäki 15.9.1999 4 yksilöä (Lv), Pouru 6.12.2001 1 yksilö (Saarinen) ja Saarihuhdanmaa 9.10.1999 1 yksilö (Mäkelä 2000).

Saarijärven uusimmat havainnot ovat: Hoikankylä 7.10.2000 1 yksilö (Paavola), Lannevesi 19.11.2001 2 yksilöä (Högmander), Mahlu tammikuuta 2001 4 yksilöä (Paavola), Pyhä-Häkki kesä 2001 3 yksilöä (Hakkari) ja Tiilikka 22.11.2001 2 yksilöä (Högmander).

Sahalahdelta on Laipan metsäalueelta useita havaintoja vuoteen 1994 asti (Savolainen, Lv). Sen jälkeen on tehty seuraavat havainnot Laipasta: Rajala 1998 poikue (Mäkelä 2000, varmistamatonta) ja 31.12.2000 2 yksilöä (Laamanen 2001), Taivasjärvi 4.12.1999 1 yksilö (Mäkelä 2000), Teivaala 21.10.2000 1 yksilö (Niemenen) ja Vähä-Kaakkojärvi 9.9.2000 1 yksilö (Laamanen 2001).

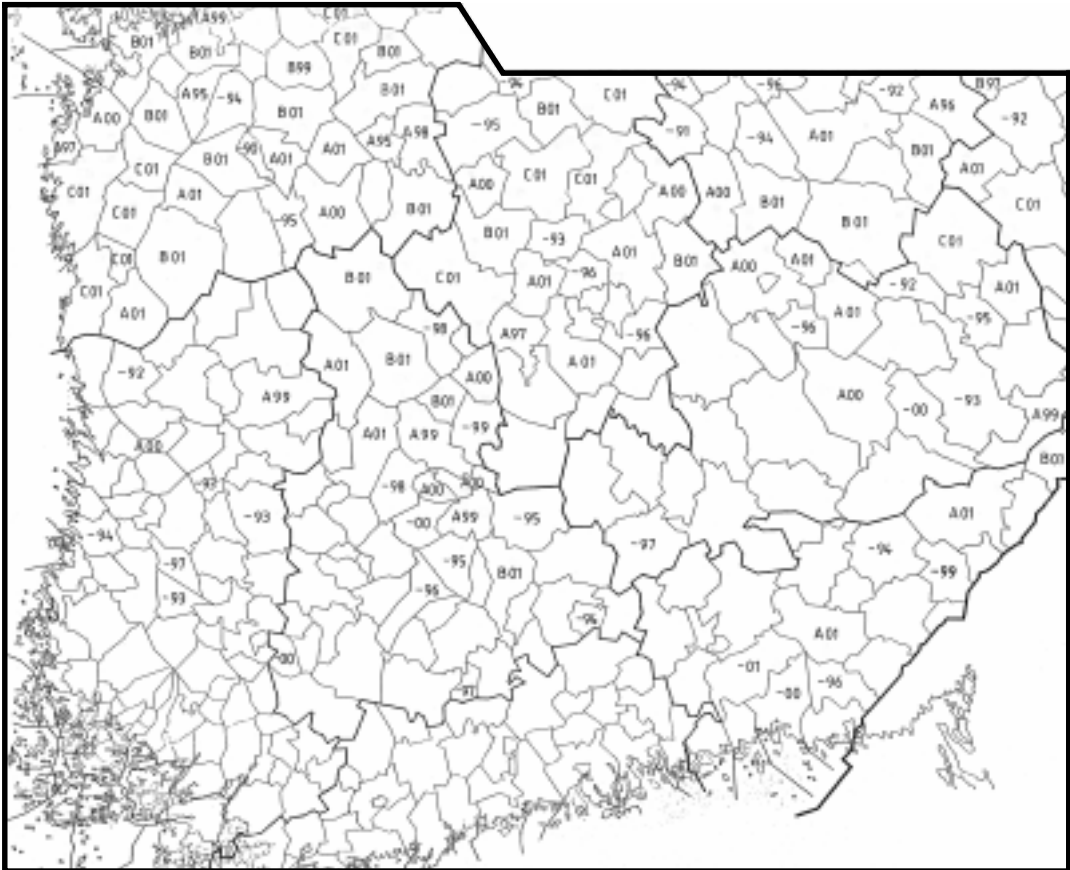
Savonlinnan Varparannassa tavattiin yksi lintu 2.8.1993 (Ori).

Savonrannan tuorein havainto on Kakonsalosta 13.11.2001 3 linnusta (Kurikka).

Siikaisten Leppijärvellä havaittiin 1 lintu lokakuussa 1992 (Lampolahti).

Sulkavan Huosinkorvessa tavattiin 1 yksilö 10.3.2000 (Sorvari).

Suonenjoen uusimmat havainnot: Viipperi 2.12.2000 5 yksilöä (Rossi) ja Vääräjärvi tammikuuta 2000 3 yksilöä (Vesänen).

Kuva 3. Kuntakohtaisesti arvioidut kuukkelien nykyiset vähimmäismäärät ja viimeiset havaintovuodet. Yksilömäärien luokittelu – = ei yhtään, A = 1–4, B = 5–10, C = yli 10 kuukkeliyksilöä.

Säkylässä havaittiin yksi lintu Säkylänharjulla 19.10.1993 (Kallio).

Taipalsaareltä on havainto ampuma-alueen läheltä yhdestä linnusta 8.6.1994 (Rokkanen).

Tampereen koilliskulmassa Vehokylän lähellä oli 2 yksilöä syksyllä 1999 ja 1 yksilö syksyllä 2000 (Mäkelä 2000). Jakamakankaalla tavattiin 2 yksilöä 9.4.2001 (Mäkelä). Tuorein havainto on Teiskon Kuusniemestä: lokakuu 2001 1 yksilö (Löyttyniemi).

Teuvalta on paljon myös uusia havaintoja. Vahvin kanta on kunnan länsiosissa Perälän ja Horonkylän välillä (ks. myös Närpiö). Vahva kanta on myös Iso-Penin–Luntin alueella osittain Karijoen puolella (2001 30 yksilöä, Lillandt).

Toivakan Pihtiniityssä oli yksi kuukkelia 9.12.1996 (Högmander).

Vammalasta on havainto yhdestä linnusta Pikku-Lattiolammelta talvelta 1993 (Siira).

Vehkalahdella on havaittu 2 yksilöä Turkiilla 24.10.1992 ja 1 yksilö Husulassa 13.7.1991. Uusin havainto on Ihamaalta: 2 yksilöä 11.11.2000 (Lk).

Viitasaareltä on useita uusia (2000–2001) havaintoja yleensä kahdesta yksilöstä, mutta Kennäältä lokakuussa 2001 6 yksilöstä (Järvikylä).

Vimpelin pohjoisosasta Limpakan–Sepreeninkankaan seudulta on useita uusia (1999–2001) havaintoja 2–6 linnusta kerrallaan, joten alueella on vakituinen kanta (Koivukoski, Kuoppala ym.). Syksyllä 2001 Limpakassa oli 4 ja Sepreeninkankaalla 2–3 kuukkelia ruokinnalla.

Virtain Lakeisnevan–Riponevan seudulla havaittiin syksyllä 2000 yhteensä 7 kuukkelia (Ssl). Syksyllä 2001 oli Riponevalla 3 ja Lakeisnevalla 2 yksilöä (Sulkava). Monoskylässä tavattiin elokuussa 1999 6 yksilöä (Mäkelä 2000).

Vöyrin Höjsalissa on kuukkeleita tavattu lähes vuosittain. Joulukuussa 2001 alueella havaittiin 3 yksilöä (Klemets).

Ypäjän Jyvämaässä tavattiin 1 yksilö 20.11.2000 (Virtanen).

Ähtärin uusin havainto on keskustaajaman länsipuolelta: 4 yksilöä tammikuussa 2001 (Kivinummi).

Äänekosken Kivetystä on 1995 lähtien vuosittain havaintoja 1–5 linnusta. Elokuussa 2001 paikalla oli 2 yksilöä (Högmander, Mertanen). Iisjärven pohjoispään ympäristössä tavattiin syksyllä 2001 yhteensä 8 kuukkelia (Hakkari) ja Kalaniemessä joulukuussa 2001 6 lintua (Mertanen).

Kuva: Ismo Nousiainen.

Johtopäätöksiä kuukkelin nykyisestä esiintymisestä Etelä-Suomessa

Kuukkelin esiintyminen selvitysalueella on hyvin paikoittaista ja esiintymisalueiden välillä on havainnoista päätellen laajoja tyhjiöitä. Kaikki tyhjiöt eivät alueen pohjoisosissa liene todellisia, vaan johtuvat havainnoinnin niukkuudesta. Laajoilla metsäalueilla vähälukuisina esiintyviä kuukkeleita ei ole helppo löytää. Paras tapa etsiä lajia on sirotella etsimisalueelle syyskesällä ja syksyllä rasva-ruokintapisteitä noin kilometrin välein ja seurata, käykö niillä kuukkeleita.

Selvitysalueen vahvin kuukkelikanta on havaintojen valossa Lillandtin tutkimusalueella Suupohjassa. Myös Lappajärvellä ja Vimpelin pohjoisosissa, Äänekosken pohjoispään ympäristössä, paikoin Heinävedellä sekä Liperin länsiosassa on elinvoimaisia kuukkelikantoja. Muilla alueilla laji on ilmeisesti vähälukuinen ja sen populaatiot pieniä.

Pirkanmaan kuukkelialueilla laji on taantunut hyvin vähälukuisiksi. Kuvien 1 ja 2 vertailun perusteella taantumista on tapahtunut myös mm. Kymenlaaksossa, Keuruulla, Ruokolahdella, Juvalla, Joroisissa, Ilmajoella

ja Kaavilla. Toisaalta Suupohjassa kuukkelit ovat paikoin runsastuneet viime aikoina (Lillandt 2000, 2002).

Eteläisimmät kuukkelit löytyvät nykyisin Lammin pohjoisosista ja mahdollisesti Luumäen eteläisimmän osan tuntumasta. Mielenkiintoisia ovat eteläiset hajahavainnot, joita on useita. Luultavasti jotkut yksittäiset (nuoret?) linnut vaeltavat pitkiäkin matkoja.

Kiitokset

Kiitän veljeäni Olavi Kempaista ja Bo-Göran Lillandtia saamastani suuresta avusta. Useita havaintotietoja antoivat Maarit Alalantela, Seppo Grönlund, Tomi Hakkari, Pekka Karhu, Veikko Kilkki, Tomas Klemets, Riitta Koivukoski, Matti Kuoppala, Tuula Kurikka, Olli Laakso, Kari Laamanen, Janne Lampolahti, Bo-Göran Lillandt, Jukka Matero, Seppo Mertanen, Tarmo Myntti, Rainer Mäkelä, Ismo Nousiainen, Timo Pakkala, Jouko Pihlainen, Juha Prättälä, Rainer Rajakallio, Kauko Rouhiainen, Kari Saukkonen, Jyrki Savolainen, Hannu Siitonen, Pertti Sulkava, Hannu Tammelin ja Hannu Tuomisto. Heidän lisäksi kiitän kaikkia yksittäisiä havaintotietoja ja tarkennuksia antaneita henkilöitä.

Kirjallisuus

Kangas, R. 1993. Kuukkeleita. *Ornis Botnica* 13–14: 93–95.

Kempainen, J. & Kempainen, O. 1991. Kuukkelin esiintymisestä Etelä-Suomessa 1960–1990. *Lintumies* 26(1): 20–29.

Laamanen, K. 2001. Pirkanmaan kuukkelikartoitus 2000–2001. *Julkaisematon väliraportti*. 10 s.

Lillandt, B.-G. 2000. Suupohjan kuukkelitutkimus 27 vuotta 1974–2000. *Hippiäinen* 30(1): 11–25.

Lillandt, B.-G. 2002. Suupohjan kuukkelikanta edelleen vahva. *Hippiäinen* 32(1): 7–22.

Matero, J., Rouhiainen, K. & Koskinen, H. 1996. Kuukkelikartoitusta Liperissä. *Siipirikko* 23(2): 180–181.

Mäkelä, R. 1998. Riekkoa ja kuukkelia eivät suojeluohjelmat suosi. *Lintuviesti* 23: 34–40.

Mäkelä, R. 2000. Uhanalainen kuukkelikanta Pirkanmaalla ja raja-alueilla – havaintoaineisto vuosilta 1995–1999–2000. *Julkaisematon selvitys*. 20 s.

Nousiainen, I. 2000. Piilottelevasta kuukkelista saadaan vähän havaintoja. *Hippiäinen* 30(1): 26–28.

Nousiainen, I. 2002. Satunnaiset havainnot tuovat lisätietoa Suupohjan kuukkeleista. *Hippiäinen* 32(1): 29–30.

Savolainen, J. 1992. Kuukkelimaita kulkemaan. *Lintuviesti* 17(1): 16–20.

Siitonen, H. 2000. Ystäväni kuukkelit. *Ornis Karelica* 26: 76–77.

Sulkava, P. & Sulkava, R. 2001. Kuukkelit Suomenselällä n. 1994–2000. *Suomenselän Linnut* 36(2): 76–78.

Kirjoittajan yhteystiedot

Porintie 5 F 92, 00350 Helsinki
(09) 565 1689
olavi.kempainen@kolumbus.fi